

Kur

21 MEI 2026

**KELDERS SE TJOPPIE
MAAK HART OOP**

**GEON NEL OOR SY
HARTSMENSE, DEUR-
DRUK IN SWAAR TYE
EN KELDERS SE EINDE
WAT WINK ...**

**'ONS SOEK
NET JUSTICE'**

**Ma wie se seun
(18) verlam gelaat
is ná stekery by
skool deel stryd
vir geregtigheid**

**KAROO-
KAMPIOEN**

**Arthur Jantjies:
Van Hopetown se
stofstrate tot Two
Oceans-wenner!**

AI-TERAPIE

**'n Gevaarlike
kortpad of hoop
in die donker?**

QUANITA & KIM

**DIÉ BESTIES BLOM EN BOU
SAAM AAN HUL DROME**

R38 (RSA; BTW ingesluit)
Namibië N\$43

2 0422

9 772075 418004

GELOOF EN GEREGTROU VIR VROUEREKTE

Ná 'n voorloper-uitspraak oor tradisionele Moslem-egskeidings fluister die stem van Moslemvroue nie meer in die gange van Suid-Afrikaanse howe nie. Dit bulder. *Kuier* vertel hoekom **DEUR MICHELLE LINNERT JANSEN**

Laas maand het 'n uitspraak van die Wes-Kaapse Hooggeregshof die nuus gebring waarvoor baie Moslemvroue in Suid-Afrika dekades lank gewag het: Hulle geniet nou, stap vir stap, dieselfde regte en as vroue in burgerlike huwelike.

Jare lank het ons land se regstelsel grootliks teruggestaan oor tradisionele Moslem-huwelike, wat deur nikah-seremonies voor 'n imam voltrek is. Wanneer sulke huwelike verbreek het, was vroue gewoonlik vasgevang tussen Islamitiese en Suid-Afrikaanse egskedingswette. Eersgenoemde het beperkte erkenning, en laasgenoemde het eers nie regsmeddele aan Moslemvroue gebied wat egskeding betref nie. Dus, as dit by egskeding gekom het, het hierdie vroue aan die kortste ent getrek.

Twee jaar gelede het die Wysigingswet op Egskeding van 2024 egter in werking getree wat Moslem-huwelike as geldige huwelike erken, en Moslemvroue toelaat om egskedings in siviele howe in te stel en dus ook regsmeddele te verkry aan die einde van hul huwelik.

Toe kom die *Moollajie vs Parker*-saak in April, waar die Wes-Kaapse Hooggeregshofregters Mas-udah Pangarker en Igshaan Higgins selfs verder gegaan het en 'n Moslemvrou se reg afgedwing het om die onderhoud (nafaqah) wat sy gedurende haar huwelik bygedra het, terug te eis.

Die saak het gegaan oor 'n eis van R96 000, wat geld was wat die betrokke Moslemvrou aan huur, kos en mediese uitgawes in die huwelik bestee het nadat haar man sy plig om haar te onderhou – of haar te nafaqah – versuim het. Die landdros wat haar saak aanvanklik aangehoor het, het haar eis van die hand gewys en haar bydraes “vrywillige geskenke” aan die huishouding genoem, en opgemerk dat die Islamitiese wette met betrekking tot nafaqah nie in Suid-Afrika van toepassing was nie.

Die hooggeregshof het nie

saamgestem nie. In plaas daarvan het regters Pangarker en Higgins voortgebou op die Wysigingswet op Egskeding van 2024 en beslis dat die geld wat 'n Moslemvrou aan noodsaaklike uitgawes bestee omdat haar man nie kan of wil voorsien nie, nie “geskenke” is nie. Dit is 'n skuld, en dit moet deur die man terugbetaal word.

Dr. Fatima Essop, 'n advokaat, Moslem-gesinsregdosent aan die Universiteit van die Wes-Kaap en stigter van die nie-regeringsorganisasie die Muslim Family Law Hub, beskryf hierdie uitspraak as 'n oorwinning. “Die Wysigingswet op Egskeding was alreeds 'n groot stap vir Moslemvroue in die rigting van meer gelykheid, billikheid en geregtigheid met egskeding. Maar hierdie uitspraak oor nafaqah is 'n groot kwessie. Dit

erken dat hierdie huwelike nie in 'n vakuum bestaan nie, en dat die Islamitiese finansiële verpligtinge van eggenote binne 'n Moslem-huwelik wetlik bindend is en in ons siviele howe afgedwing kan word.”

Op die Kaapse Vlakte dink Laylah* (55) terug aan haar nikah in 1993 toe sy ewige trou voor 'n imam gesweer het. Sy en haar man het drie dogters gehad

Dr. Fatima Essop

en Laylah, soos die meeste ander vroue, het gewerk en die pligte van die huishouding regdeur haar huwelik gedra. Haar man het nie sy nafaqah (onderhoudspligte) nagekom nie. "Ek was lank ongelukkig en toe het ek die egskeiding begin." Maar die proses was moeilik. "Hy het geweier om my 'n talaq (egskeiding) te gee." Talaq is die eensydige egskeiding wat tradisioneel deur 'n man in die Islamitiese wet uitgespreek word.

Laylah het 'n plaaslike Sharia-raad genader en 'n fasakh (die godsdienstige nietigverklaring van 'n huwelik) versoek. Dit word toegestaan wanneer 'n man sy huwelikspilte versuim. "Net voor sy verskyning voor die raad het hy my 'n talaq gegee," sê Laylah. Dit was Januarie 2021.

Die verpligte drie maande van iddah (wanneer die egpaar moet kyk of hulle die huwelik kan red) het gevolg. Ingevolge Islamitiese wetgewing was hy verplig om haar te onderhou, maar Laylah sê die finansiële druk het net voortgeduur. "Hy het my van geen nafaqah (onderhoud) in my iddah-periode voorsien nie."

In 2021 het die Wysigingswet op Egskeiding nog nie in werking getree nie, dus was daar geen finansiële verligting vir Laylah nie.

Haar storie is universeel, want, sê Fatima: "Moslem-huwelike is histories nie as geldige huwelike in Suid-Afrika erken nie." Anders as priesters en predikante wat geregistreerde huweliksbeamptes is onder Suid-Afrikaanse wetgewing, was die meeste imams wat nikahs uitvoer het, histories nie gemagtig onder die Huwelikswet nie. Dié wat voor 'n imam trou onder Islamitiese wetgewing, sluit 'n huweliksvertrag, sê Fatima.

"Die Moslem-huwelik is eintlik 'n kontrak tussen twee partye. Daar is 'n aanbod, 'n aanvaarding en die uitruil van die dowry, en die partye kan enige ander voorwaardes in hul huweliksvertrag insluit solank dit ooreenstem met die sharia. Een van die bepalende kenmerke daarvan is juis die mahr, of dowry, wat 'n geskenk is wat direk deur die man aan die vrou betaal word en wat as 'n vorm van finansiële sekuriteit vir die vrou kan dien."

Histories het Moslem-paartjies ook nie dieselfde eiendomsregte gehad as in burgerlike huwelike nie, want: "In siviele huwelike is jy outomaties binne gemeenskap van goedere getroud, tensy jy 'n huweliksvoorwaardekontrak teken," sê Fatima.

"In Islamitiese huwelike bly die boedels

MOSLEM-HUWELIKE IS NIE HISTORIES AS GELDELIKE HUWELIKE ERKEN NIE. HISTORIES HET SLEGS ISLAMITIESE WETGEWING MOSLEM-HUWELIKE GEREĞULEER."

DR. FATIMA ESSOP, ADVOKAAT

van die eggenote apart, wat 'n vrou dikwels finansiële kwesbaar laat tydens 'n egskeiding omdat sy dalk nie bates of finansiële onafhanklikheid tydens die huwelik verseker het nie omdat sy gefokus was op die kinders of die bestuur van die huishouding." Gevolglik het baie Moslemvroue mettertyd ekonomies kwesbaar geword.

WETLIKE ERKENNING VIR ONTASBARE BYDRAE

Fatima sê dis 'n bekende patroon: Egpere begin dikwels op relatief gelyke voet as hulle trou. Dan kom die kinders. Die man se loopbaan vorder terwyl die vrou hare onderbreek of opoffer om vir die gesin te sorg. "Hy koop die huis in sy naam. Hy koop die motors in sy naam. Die vrou dra op ontasbare maniere by: kinders grootmaak, die huis bestuur – dikwels onbetaald."

Wanneer huwelike later eindig word baie vroue met min of niks gelaat nie, ten spyte van dekades se bydrae. Vir ouer vroue wat jare tevore uit loopbane afgetree het, kan dit 'n nagmerrie wees om oor te begin of weer die arbeidsmark te betree, sê Fatima.

Jare lank het baie vroue hulle tot plaaslike Sharia-rade gewend vir hulp. Maar daardie liggame het nie siviele afdwingingsbevoegdhe (soos die howe) gehad nie. "Hulle kon die man morele advies gee," sê Fatima, "maar hulle het geen manier gehad om dit af te dwing as hy geweier het nie."

In party gevalle het vroue wat hulp gesoek het ná mishandeling hulself net weer getraumatiseer bevind. Fatima onthou een vrou wie se man bewerings van geweld voor 'n godsdienstige tribunaal ontken het. "In 'n siviele hof het jy streng reëls vir bewyse, kruisondervraging en regsverteenvoering. Ek het dit nog nie in die qadi (godsdienstige hof) sien gebeur nie."

Selfs nadat die vrou met hospitaalrekords en 'n beskermingsbevel teen huishoudelike geweld teruggekeer het, is haar versoek

om 'n fasakh wéér geweier. "Dit was diep traumaties om te aanskou," sê Fatima. "Baie Moslemvroue het gelyk as gevolg van dié algehele gebrek aan amptelike erkenning en prosedurele billikheid met egskeiding."

'n Keerpunt het in 2022 gekom toe die Konstitusionele Hof, in 'n saak wat deur die Women's Legal Centre aanhangig gemaak is, beslis het dat die voortgesette nie-erkenning van Moslem-huwelike ongrondwetlik was. Die gevolg was die Wysigingswet op Egskeidings van 2024.

Dit het Moslem-huwelike onder die wet gebring en die deur oopgemaak vir Moslem-vroue om verligting deur die siviele howe te soek. "As jy slegs deur die imam getroud is, kan jy nou direk na die hooggeregshof gaan om egskeidingsprosedures in te stel," sê Fatima. Vroue kan nou op die howe staatmaak vir toesig- en onderhoudsbevele rakende kinders. Howe kan ook bates herverdeel vir billikheid, en nie-finansiële bydraes deur vroue in hul huwelik erken.

Moslem-vroue kan ook aansoek doen vir tussentydse onderhoud en regskoste deur middel van sogenaamde Reël 43-aansoeke terwyl egskeidingsprosedures aan die gang is. "Dit is 'n belangrike instrument," sê Fatima.

Die Muslim Family Law Hub is 'n nuwingsgewende organisasie wat toegewy is aan die opvoeding van die publiek oor hul regte en verantwoordelikhede onder beide Islamitiese en Suid-Afrikaanse familiereg. Op hul webwerf kan gesinne praktiese inligting vind oor huweliksvertrakte, beskerming teen gesinsgeweld, egskeidingsregte en erfenis. Baie van hul werk fokus op onderrig, sê Fatima.

Hulle moedig Moslem-vroue ook aan om betekenisvolle huweliksvertrakte te onderhandel. Dit kan bepalinge oor die mahr (dowry) – vooraf én uitgestel – insluit, asook beskermende clauses, soos bepalinge vir talaq al-tafwid. Dit is waar 'n man die reg op egskeiding aan sy vrou delegeer. "As sy dié klousule in haar kontrak insluit, maak dit die reg op egskeiding gelyk," verduidelik Fatima. "Sy kan dan self die talaq uitspreek."

Vir Laylah en talle ander soos sy, kan onlangse veranderinge in die Suid-Afrikaanse wetgewing nie jare se ontbering uitwis nie, maar dit help wel om te verseker dat toekomstige geslagte vroue nie meer in stilte hoef te ly of sonder beskerming gelaat word nie. 🗣️

*Skuilnaam